

Sygn. akt VIII U 1350/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2021 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Anna Capik-Pater
Protokolant	Agata Kędzierawska

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2021 r. w Gliwicach

sprawy T. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o rekompensatę

na skutek odwołania T. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 7 października 2020 r. **nr** (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu T. K. prawo do przeliczenia emerytury z rekompensatą począwszy od dnia 1 września 2020 roku;
- zasądza od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) sędzia Anna Capik-Pater

Sygn. akt. VIII U 1350/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 7 października 2020r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu T. K. prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach. W uzasadnieniu ZUS wskazał, że nie uwzględnił rekompensaty o której mowa w art. 21 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 1924 ze zm.), argumentując iż ubezpieczony nie udowodnił na dzień 1 stycznia 2009r. wymaganego 15 – letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Organ rentowy podkreślił, że do takiej pracy nie zaliczył okresów zatrudnienia od 1 lutego 1983r. do 31 grudnia 2007r. na stanowisku sztygara zmianowego oddziału napraw przeróbki mechanicznej na powierzchni, bowiem na stanowisku tym, nie nadzorował bezpośrednio prac wymienionych w wykazie B, dział IV, pkt 9.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany poprzez przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych i następnie jej uwzględnienia przy wyliczaniu wysokości przyznanej emerytury. Podniósł, że zgodnie z przedłożonymi przez niego świadectwami i zaświadczeniami oraz zeznaniami świadków, o przesłuchanie których wnosił, wykonywał pracę w warunkach szczególnych w całym okresie zatrudnienia w KWK (...) od 1 lutego 1983r. do 31 grudnia 2007r. Tym samym spełnia warunki do przyznania mu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Nadto podtrzymał swoje stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczony T. K., urodzony (...), od 18 sierpnia 2020r. jest uprawniony do emerytury na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2020r. poz. 53 ze zm.), przyznanej decyzją z 15 października 2019r.

Ubezpieczony 65 lat ukończył (...)

Decyzją z 19 sierpnia 2020r. (...) Oddział w Z. przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym. ZUS przy wyliczaniu wysokości tego świadczenia nie uwzględnił rekompensaty o której mowa w art. 21 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 1924 ze zm.).

Zaskarżoną decyzją z 7 października 2020r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach o której mowa w art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd ustalił, że ZUS zaliczył odwołującemu do pracy w warunkach szczególnych 1 rok, 10 miesięcy i 2 dni. Do okresów pracy w warunkach szczególnych ZUS zaliczył odwołującemu jego zatrudnienie od 1 kwietnia 1982r. do 31 stycznia 1983r., na stanowisku dozorca w dziale przeróbki mechanicznej węgla oraz od 1 stycznia 2008r. do 31 grudnia 2008r., na stanowisku sztygara oddziałowego oddziału zwałów i załadunku węgla. Równocześnie do pracy takiej nie zaliczono okresu zatrudnienia od 1 lutego 1983r. do 31 grudnia 2007r. na stanowisku: sztygara zmianowego oddziału napraw przeróbki mechanicznej na powierzchni w KWK (...).

Na okoliczność wykonywania pracy w warunkach szczególnych w trakcie zatrudnienia w KWK (...), odwołujący przedłożył świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 25 sierpnia 2020r., w treści którego wskazano, iż odwołujący był zatrudniony u tego pracodawcy w okresie od 27 czerwca 1980r. do 24 sierpnia 2020r. W świadectwie tym potwierdzono też ubezpieczonemu wykonywanie stale i w pełnym wymiarze, pracy w warunkach szczególnych, w okresie od 1 kwietnia 1982r. do 31 stycznia 1983r., na stanowisku dozorca w dziale przeróbki mechanicznej węgla, tj. niższego dozoru inżynieryjno – technicznego nadzorującego bezpośrednio prace wymienione w wykazie B, dział IV, poz. 9, pkt 28 bowiem stale i w pełnym wymiarze sprawował nadzór nad pracą konserwatorów maszyn i urządzeń przeróbki mechanicznej węgla, od 1 lutego 1983r. do 31 grudnia 2007r. na stanowisku: sztygara zmianowego oddziału napraw przeróbki mechanicznej na powierzchni, tj. średniego dozoru inżynieryjno – technicznego nadzorującego bezpośrednio prace wymienione w wykazie B, dział IV, poz. 9, pkt 28 bowiem stale i w pełnym wymiarze sprawował nadzór nad pracą konserwatorów maszyn i urządzeń przeróbki mechanicznej węgla, od 1 stycznia 2008r. do 31 grudnia 2008r., na stanowisku sztygara oddziałowego oddziału zwałów i załadunku węgla, tj. średniego dozoru inżynieryjno – technicznego nadzorującego bezpośrednio prace wymienione w wykazie B, dział IV, poz. 9, pkt 28 bowiem stale i w pełnym wymiarze sprawował nadzór nad pracą konserwatorów maszyn i urządzeń przeróbki mechanicznej węgla, operatorów maszyn i urządzeń przeróbki mechanicznej węgla, zwałowych na zwałach węgla, kamienia i osadnikach.

W postępowaniu przed Sądem ubezpieczony, domagał się uznania z pracę w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia, w spornym okresie od 1 lutego 1983r. do 31 grudnia 2007r.

W toku procesu Sąd ustalił, iż ubezpieczony w spornym okresie, tj. od 1 lutego 1983r. do 31 grudnia 2007r. pracował w Kopalni (...) zajmował się przede wszystkim dozorem niezakłóconej pracy sprzętu zakładu przeróbki mechanicznej węgla. Ubezpieczony kontrolował płuczkę, sortownię i oddział remontowy. Praktycznie oddział remontowy nie miał osobnych pomieszczeń, zaś jego pracownicy, w tym również ubezpieczony, pełne dniówki robocze spędzali na terenie zakładu przerobczego. Odwołujący do pracy przyjeżdżał około 20 – 30 minut wcześniej i zapoznawał się z ilością i rodzajem awarii, które należało usunąć, następnie dokonywał rozdziału załogi na poszczególne odcinki pracy i przystępował do nadzorowania prac wykonywanych przez podległych pracowników. W szczególności dozorował konserwatorów maszyn i urządzeń przeróbki mechanicznej węgla, którzy usuwali awarie urządzeń skipu, płuczki sortowni o osadnikowni, tj. na całej długości procesu technologicznego przeróbki mechanicznej węgla.

Ubezpieczony przez pełne osiem godzin przebywał w warunkach szczególnych na sortowni czy płuczce. Wciąż narażony był na działanie czynników szkodliwych takich jak hałas, zapylenie, mikroklimat. Sztymar przez całą dniówkę był przy stanowiskach gdzie wykonywano prace w warunkach szczególnych. Dopiero po zakończeniu prac, w ramach dniówki roboczej, przez podległych mu pracowników, odwołujący przez 10 – 20 minut uzupełniał niezbędną dokumentację.

Razem z ubezpieczonym w spornych okresach pracowali J. P. – sztygar zmianowy oddziału napraw pracujący na takim samym stanowisku jak odwołujący oraz H. A. – mechanik urządzeń przeróbki mechanicznej węgla i J. N. – ślusarz maszynowy, którzy byli pracownikami brygady i wydziału, których pracę kontrolował odwołujący.

Niezależnie od powyższego Sąd ustalił, że w sprawie VIII U 2128/16 Sąd Okręgowy w Gliwicach wyrokiem z 11 kwietnia 2017r., oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji z 11 października 2016r., odmawiającej mu prawa do emerytury pomostowej. Następnie Sąd Apelacyjny w Katowicach, wyrokiem z 21 września 2017r., w sprawie III AUa 1242/17 oddalona została apelacja ubezpieczonego od powyższego wyroku Sądu Okręgowego. Z uzasadnień obydwu powyższych rozstrzygnięć wynika, że wyłączną przyczyną nie uznania roszczenia odwołującego o prawo do emerytury pomostowej, było iż odwołujący nie rozwiązał stosunku pracy. Z kolei kwestia spełnienia przez niego pozostałych warunków nabycia tego świadczenia, a w szczególności kwestia charakteru jego pracy w spornym okresie, tj. czy może zostać ona zaliczona do pracy w warunkach szczególnych, nie stanowiła przedmiotu rozpoznania obu tych Sądów.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: akt organu rentowego, zeznań świadków J. P., H. A. i J. N. (k.30v-31v), wyjaśnień odwołującego (k.31v-32), a także jego akt osobowych, dołączonych do akt niniejszej sprawy.

Zebrany materiał dowodowy Sąd uznał za kompletny i spójny, a tym samym za wystarczający do poczynienia ustaleń faktycznych oraz na rozstrzygnięcie sprawy.

W szczególności Sąd dał w pełni wiarę zeznaniom świadków i samego ubezpieczonego, gdyż są spójne, przekonujące i wzajemnie się potwierdzają, a nadto znajdują potwierdzenie w dokumentacji osobowej odwołującego.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 21, ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2019r., poz. 1924 ze zm.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Bezspornie T. K. jest uprawniony do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2020r.

poz. 53 ze zm.), jednocześnie nie występował o ustalenie uprawnień do wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Kwestia sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła uprawnień ubezpieczonego do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych określa ogólne warunki nabycia prawa do rekompensaty, czyli – zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 2 pkt 5 ustawy – do odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze przez osoby, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Prawo do rekompensaty przysługuje ubezpieczonemu, który legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Chodzi w tym przypadku o pracę, o której mowa w art. 32, 33, 39, 40 i 50c ustawy (art. 21 ust. 1).

Wprawdzie w ust. 2 wyraźnie zastrzeżono, że prawo do rekompensaty nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jednak w ocenie Sądu w przepisie tym chodzi niewątpliwie o emeryturę wcześniejszą przyznaną na podstawie przepisów tej ustawy. Odmienne rozumienie tego przepisu, tj. uznanie, że rekompensata powyższa nie przysługuje również w wypadku przyznania prawa do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, prowadziłoby do uznania, że art. 21, ust. 1 jest przepisem martwym, gdyż brak byłoby kategorii osób spełniających kryteria do uzyskania przedmiotowej rekompensaty. Należy zatem kierować się wykładnią celowościową i uznać, że racjonalny ustawodawca w żadnym wypadku nie dążyłby do stworzenia przepisu, który nie miałby podstaw do funkcjonowania w obrocie prawnym.

Zatem przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie;
- niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej;
- legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do wcześniejszej emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Okoliczność sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła zatem ostatecznie posiadania przez ubezpieczonego wymaganego 15 letniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, bowiem ZUS uznał za udowodnione jedynie 1 rok, 10 miesięcy i 2 dni okresu takiej pracy.

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd przyjął, że ubezpieczony posiada wymagany 15 letni okres pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, prace w szczególnych warunkach, w całym okresie zatrudnienia w KWK (...) od 1 kwietnia 1982r. do 31 stycznia 1983r., na stanowisku dozorca w dziale przeróbki mechanicznej węgla, od 1 lutego 1983r. do 31 grudnia 2007r. na stanowisku sztygara zmianowego oddziału napraw przeróbki mechanicznej na powierzchni, od 1 stycznia 2008r. do 31 grudnia 2008r., na stanowisku sztygara oddziałowego oddziału zwałów i załadunku węgla.

W wymienionych wyżej okresach, odwołujący zajmował się faktycznie pracą osoby odpowiedzialnej za prawidłową i bezpieczną pracę pracowników zajmujących się codziennie i przez pełne dniówki robocze, usuwaniem awarii i

naprawą urządzeń przeróbki mechanicznej węgla, na oddziale będącym w ruchu, gdzie nieprzerwanie panowały warunki szkodliwe.

W okresach tych ubezpieczony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie przy pracach związanych z kontrolą międzyoperacyjną oraz dozorem inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Bez znaczenia na taką ocenę jego pracy pozostaje, że odwołujący został przydzielony do oddziału remontowego, bowiem był on częścią zakładu przeróbki mechanicznej węgla i jego pracownicy, w tym odwołujący, swoją pracę wykonywali wyłącznie na terenie tego zakładu. Nadto czynności te wiązały się nierozdzielnie z nieprzerwaną kontrolą międzyoperacyjną oraz dozorem inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, tj. na wydziałach, gdzie jako podstawowe były wykonywane prace przez pracowników wykonywane na przeróbce mechanicznej węgla (wykaz A, dział I, poz. 5).

Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni akceptuje pogląd wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 5 maja 2016r., w sprawie III AUa 1607/15 (Lex 2080320), zgodnie z którym każda praca bezpośrednio przy tej przeróbce mechanicznej węgla, o jakiej mowa w wykazie B stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.), dziale IV, pod poz. 9, jest jednocześnie pracą w przeróbce mechanicznej węgla wymienioną w wykazie A, dziale I, pod poz. 5, ale nie odwrotnie. Pojęcie przeróbki mechanicznej węgla jest bowiem znacznie szersze i obejmuje też prace nie wykonywane bezpośrednio przy przeróbce mechanicznej węgla.

Tak więc odwołujący KWK (...) od 1 lutego 1983r. do 31 grudnia 2007r. na stanowisku sztygara zmianowego oddziału napraw przeróbki mechanicznej na powierzchni, wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wyłącznie prace w szczególnych warunkach, określone w wykazie takich prac.

Bez znaczenia pozostaje, że ZUS zakwestionował zapisy wystawionego przez pracodawcę świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Fakt wykonywania takiej pracy został bowiem wykazany w postępowaniu sądowym za pomocą innych dowodów. W postępowaniu odwoławczym przed Sądem nie obowiązują bowiem ograniczenia dowodowe jakie występują w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym, a Sąd może ustalić okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość jak: okresy zatrudnienia, w tym wykonywanie pracy w warunkach szczególnych, za pomocą wszelkich środków dowodowych, przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984r. III UZP 6/84, uchwała Sądu Najwyższego z 21 września 1984r. III UZP 48/84, wyrok Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2006r., I UK 179/06, LEX nr 342283).

Mając zatem na uwadze wszystkie powyższe rozważania, należało uznać, że T. K. legitymuje się 15 letnim okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych.

Wobec faktu, że ubezpieczony spełniła wszystkie przesłanki uprawniające go do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję jak w sentencji wyroku.

O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015r. poz. 1800, ze zm.) w punkcie drugim orzeczenia.

(-) sędzia Anna Capik – Pater